

Toespraak minister van Defensie Van Middelkoop

Afghanistan-debat Universiteit van Amsterdam, 19 maart 2009

Inleiding

- Het doet mij deugd vandaag met u van gedachten te wisselen over een onderwerp dat mij als minister veel bezighoudt: de missie in Afghanistan. Onze bijdrage wordt tot in detail gevolgd in de samenleving en er is veel steun voor het belangrijke maar moeilijke werk dat onze militairen en diplomaten in Afghanistan doen. Dat doet mij goed.
- Het is echter niet makkelijk om in Afghanistan snel zichtbare resultaten te laten zien. Daardoor is er ook kritiek op onze aanpak, ook vanuit deze universiteit. Zo schreef professor Junne eind januari in het *Nederlands Dagblad* dat de aanwezigheid van Nederlandse troepen weinig betekent voor Afghanistan. Ik vind dat hij met die uitspraak onze aanpak en de inzet van onze mensen te kort doet. Ik ga hierover zometeen graag in debat.
- Eerst wil ik echter iets vertellen over de Nederlandse 3-D aanpak, de D's van *Diplomacy, Development en Defence*, en over het bredere, Afghaanse kader waarbinnen die aanpak past. Ik zal afsluiten met een paar woorden over Uruzgan.

De Commandant der Strijdkrachten, generaal Van Uhm, zal vervolgens zijn verhaal toespitsen op de “D” van *Defence*. En daarna volgen ongetwijfeld twee mooie praktijkverhalen van de experts, kolonel Kees Matthijssen die net terug is als commandant van de Nederlandse militairen in Uruzgan, en Peter Mollema, die tegelijkertijd leiding heeft gegeven aan de civiele kant van de missie.

3-D benadering

- Dames en heren, de Nederlandse bijdrage aan veiligheid, ontwikkeling en goed bestuur in Afghanistan en Uruzgan is onderdeel van een brede, lange termijn inzet van de internationale gemeenschap. Zo'n 41 landen doen mee aan ISAF, waaronder alle 26 Navo-lidstaten. Ook zijn veel internationale organisaties en NGO's actief. Deze spelers doen hun werk in Afghanistan op verzoek van de Afghaanse regering en op basis van resoluties van de VN-Veiligheidsraad. De activiteiten van de internationale gemeenschap zijn erop gericht de Afghaanse autoriteiten te helpen hun land veilig te maken en het te ontwikkelen.
- ISAF is een ondersteunende missie. ISAF kan uiteindelijk geen vrede of stabiliteit brengen. Dat moeten de Afghanen doen. Het is niet de taak van ISAF om in Afghanistan te blijven totdat de laatste bermbom is opgeruimd. Het is de taak van ISAF de Afghanen in staat te stellen dit zelf te doen.

Maar, het mag duidelijk zijn dat we daarin het stadium van de vrijblijvendheid ruimschoots voorbij zijn. De verantwoordelijkheid die wij op ons hebben genomen, kunnen we niet zomaar wegwerpen. Het gaat om onze geloofwaardigheid en de geloofwaardigheid van de missie. De verantwoordelijkheid die wij hebben genomen past bij ons land, dat de bijdrage aan internationale vrede en veiligheid hoog in het vaandel heeft staan.

- Zoals u weet heeft Nederland nu ruim twee en een half jaar een leidende verantwoordelijkheid voor Uruzgan, waarbij we de lokale autoriteiten steunen bij het bevorderen van veiligheid en stabiliteit, goed bestuur en wederopbouw. Dit doen we door middel van de 3-D aanpak die ik net noemde, waarvoor internationaal veel lof bestaat. Het blad *The Economist* sprak vorige week zelfs over Uruzgan als 'de star performer van de Navo'.
- En het gaat ook heel goed in Uruzgan, maar dat betekent niet dat wij achterover kunnen leunen. De veiligheidssituatie baart ons zorgen en vormt een uitdaging. Afghanistan is een té ingewikkeld land om je rijk te rekenen als het een tijdje rustig is in een gebied. We moeten dus scherp blijven en dat blijven we ook. Maar het is duidelijk dat, ondanks de fragiele veiligheidssituatie, voortgang wordt geboekt, in Afghanistan en in Uruzgan.

- In Kabul is de verantwoordelijkheid voor de veiligheidssituatie overgedragen aan de Afghanen. De kiezersregistratie voor de Afghaanse presidentsverkiezingen van augustus is in het hele land goed verlopen. Er komen steeds meer ontwikkelingsorganisaties naar Afghanistan.
- In Uruzgan gebeurt op civiel gebied meer dan bij het begin van de missie voor mogelijk werd gehouden. Er zijn meer dan dertig hulporganisaties actief, vergeleken met vijf toen we net begonnen. Eerder dan gepland wordt ons Provinciaal Reconstructie Team onder civiele leiding gebracht. Ook worden de laatste voorbereidingen getroffen voor de opening van een VN-kantoor in Tarin Kowt dat binnenkort enkele coördinerende taken in de provincie zal overnemen van de civiele staf van onze *Task Force Uruzgan*. Er gebeurt dus heel veel. En het is heus niet alleen de Nederlandse regering die dit constateert.
- Afgelopen weekend kwamen in Amsterdam vertegenwoordigers bijeen van een samenwerkingsverband van vijftien hulporganisaties die actief zijn in Uruzgan. Ook zij constateren dat de situatie in Uruzgan redelijk stabiel is, en dat de hulpverleners er in slagen hun werk te doen en goede resultaten te boeken.
- In Uruzgan worden 77 nieuwe scholen gebouwd en er worden lespakketten gedistribueerd. Er worden twaalf nieuwe gezondheidscentra gebouwd.

In afgelegen gebieden wordt basale gezondheidszorg gegarandeerd. De kindersterfte is gedaald van 36 naar 25 procent. Nog steeds schrikbarend hoog, maar kom mij niet aan met de opmerking dat er niks gebeurt. Andere organisaties werken aan de verbetering van de infrastructuur, of aan de ontwikkeling van landbouw en veeteelt in het gebied. Met succes is bij 281 boeren nu twee seizoenen saffraan geplant, een interessant alternatief voor de verbouw van papaver.

- Naast het uitvoeren van deze projecten werken we aan de versterking van het Afghaanse bestuur en de Afghaanse veiligheidsorganisaties. Zij moeten de verantwoordelijkheid voor de veiligheid zo snel als mogelijk op verantwoorde wijze van ons overnemen. We trainen en begeleiden bestuurders, politieagenten en militairen, en zorgen ervoor dat zij een betrouwbaar aanspreekpunt vormen voor de bevolking. Dit is belangrijk, want zolang het bestuur corrupt blijft en politieagenten burgers lastig vallen, blijft er bij de bevolking een gebrek aan vertrouwen in de lokale overheid, en gaat de bevolking aansluiting zoeken bij groeperingen zoals de Taliban.
- Dames en heren, u hoort het. Onze aanpak bestaat uit een brede strategie op basis van alle drie de D's. Die aanpak begint met militaire inzet, maar het erkennen van het nut van de 3-D aanpak, betekent onmiddellijk toegeven dat er geen militaire oplossing voor de situatie in Afghanistan is.

Professor Junne heeft in die zin gelijk, dat een troepenmacht alleen geen oplossing biedt. Het gaat niet om het verslaan van de tegenstanders, maar om het irrelevant maken. Uiteindelijk is een politieke oplossing nodig; een politieke oplossing met een Afghaans stempel. Maar die politieke oplossing komt er niet, als militairen niet eerst een basisveiligheid hebben gecreëerd.

Afghaanse oplossing

- Dit brengt mij bij het grotere kader waarbinnen onze inspanningen plaatsvinden: de Afghaanse werkelijkheid, en het streven naar een Afghaans geleide, politieke oplossing. En dat is niet simpel in dat land. Afghanistan is geen centralistische staat, maar een land met stammen die verschillende belangen hebben. De opstandelingen worden gevoed vanuit gebieden in Pakistan waar de Taliban zich terugtrekken, wat een lastige dimensie aan het conflict toevoegt.
- De vraag is met wie kan worden onderhandeld om een politieke oplossing tot stand te krijgen. Want wie is de vijand eigenlijk? Is dat Al Qaida, of de Taliban? Of zijn het criminele bendes en drugsbazen? Of lokale milities, warlords en tribale leiders die zich afzetten tegen de regering? U merkt het al: de tegenstanders in Afghanistan vormen geen homogene groep, maar zijn verschillende elementen die elk hun eigen belangen behartigen.

- Met Al-Qaida leiders wordt niet onderhandeld. Met gematigde elementen van de Taliban kan dat wel. Maar het zijn vooral lokale toenaderingsinitiatieven tussen de Afghaanse overheid en tribale groepen die belangrijk zijn. Deze tribale groepen zijn vaak als gevolg van intimidatie door de Taliban of door tribale spanningen betrokken geraakt bij het gewelddadig verzet. Zij zijn bereid met de overheid te praten als hun situatie daardoor verbetert. Dat schept perspectief.
- Alleen een sterke Afghaanse overheid heeft een goede uitgangspositie voor dergelijke onderhandelingen. De versterking van het Afghaanse bestuur heeft dus de hoogste prioriteit. Voor de komende tijd betekent dit dat de presidentsverkiezingen, die staan gepland op 20 augustus, onze volledige inzet vragen. Het is de tweede keer in vier jaar dat redelijk reguliere presidentsverkiezingen worden gehouden. Dat is niet niks in Afghanistan. Een geloofwaardig en goed verloop van de verkiezingen is essentieel voor de legitimiteit van de Afghaanse regering. De nieuwe Afghaanse regering zal moeten aantonen dat zij rust en tastbare verbeteringen in het leven van de bevolking kan brengen.
- De beveiliging van de verkiezingen zal onderwerp van gesprek zijn op de aankomende Afghanistan-Top in Den Haag en op de Navo-Top in Straatsburg. Nederland is bereid zijn steentje bij te dragen.

Dat hebben we al laten zien bij de registratie van kiezers in Uruzgan, waar onze militairen *stand-by* hebben gestaan voor de beveiliging van registratiekantoren. Nu heeft de regering het besluit genomen om extra troepen in te zetten om bij te dragen aan het succes van de verkiezingen. Vanaf april zullen 76 Nederlandse commando's en mariniers in Afghanistan worden ingezet, die verkenningen uitvoeren, inlichtingen verzamelen en Taliban-leiders en opstandelingen arresteren die zich bezig houden met het plegen van aanslagen en het plaatsen van bommen. Nederland zal ter compensatie van deze inzet een infanteriepeloton van 30 man terugtrekken. Dit peloton blijft echter speciaal voor de verkiezingen langer in het gebied.

Uruzgan

- Tot slot nog even over Uruzgan. Voor een provincie die ik al vaker heb vergeleken met een gebied uit het Oude Testament, gebeurt daar heel wat. Ik kom er regelmatig en als ik zie wat onze mannen en vrouwen allemaal van de grond krijgen, onder moeilijke omstandigheden en met gevaar voor eigen leven, vervult mij dit met trots.
- Waar we kunnen, zullen we de Afghanen ondersteunen. Tot eind 2010 doen we dit als *lead nation* in Uruzgan, daarna op een andere manier. Hoe, dat weten we nog niet. Die vraag beantwoorden we als hij aan de orde is.

Maar ik ben blij dat wij in 2010, als wij stoppen als *lead nation* in Uruzgan, iets goeds kunnen overdragen. Dat wij een belangrijk deel van de veiligheid in het gebied hebben geleverd en dat wij de ontwikkeling van Uruzgan hebben bevorderd. Onze mannen en vrouwen in Afghanistan zetten zich hier dag in dag uit voor in. Daarop richt ik mijn aandacht. Zij verdienen dat en de Afghaanse bevolking verdient dat.

Ik dank u voor uw aandacht.